

Josip Jurčič — Fran Govekar

Deseti brat

Ljudska igra s petjem in godbo v šestih slikah

„Saj vemó vsi, da šaljivi Ribničan obide križem svét;
da imajo Gorenci dovolj pravlic od vojaških begunov,
ki so se potikali po hribih in šumah . . . Celo rokounjači
in deséti bratje so narodna lastnina.“

Geustikovi zbrani spisi III., str. 188

GLEDALIŠKA SEZONA 1946-1947

Ob 80 letnici izida Jurčičevega „Desetega brata“
— prvega slovenskega romana

Premiera dne 25. februarja 1947 ob 20. uri

DVORANA „METROPOL“

N A S T O P A J O

Martin Spak, deseti brat	Gustav Grobelnik Karl Golob
Krjavelj, kočar	Stanko Perc
Benjamin Gornik, graščak na Slemenicah	Ciril Velušček Bogdana Vrečkova
Manica, njegova hči	Erika Hočevarjeva
Dolef Gornik, graščakov brat	Fedor Gradišnik Tone Zorko
Lovro Kvas, domači učitelj	Jože Tomažič
Peter Piškav, graščak na Polesku	Jože Čuk
Marijan Piškav, njegov sin	Milan Škof
Mežon, sodnik	Štefan Švegl
Krivec, čevljar	Avgust Sedej
Neža, njegova žena	Helena Rajhova
Franica, njuna hči	Elica Stanovškova
Obrščak, gostilničar	Tone Filipič
Peharček, kmet	Rihard Majcen
Matevžek, kmet	Jože Podergajs
Miha izpod Gaja, kmet	Emerik Drovenik
Dražarjev Francelj, kmetski sin	Slavko Brumen

Režija: Jože Tomažič

Scena po zamisli Vala Bratine, izdelana v slikarskem ateljeju

Narodnega gledališča v Ljubljani

Harmonizacija: Tone Pogačar — Rakuša

Sodeluje Sindikalni orkester, dirigent Dušan Sancin

Narodne pesmi poje »Celjski oktet«

Kostumi so last Narodnih gledališč v Ljubljani in Mariboru

1. slika: Grajski vrt na Slemenicah

2. slika: V gostilni pri Obrščaku

3. slika: Pri Piškavu na Polesku

4. slika: Na vasi pri Krivcu

5. slika: V Krjavljevi koči

6. slika: V slemeniskem gradu

Fedor Gradišnik:

„DESETI BRAT“

NA CELJSKEM ODRU NEKDAJ IN DANES

(Nekaj spominov.)

O Jurčičevem »Desetem bratu« danes pisati kaj novega bi bilo odveč in to tudi ni moj namen. Ta prvi slovenski roman je izhajal v Janežičevem »Cvetju iz domačih in tujih logov« od februarja 1866 do marca 1867 — tako, da obhajamo **prav te dni osemdesetletnico**, odkar imamo Slovenci svoj roman.

Naše gledališče se je odločilo, da uprizori za to obletnico dramatizacijo Jurčičevega »Desetega brata«, zavedajoč se, da je njegova dolžnost prikazati današnji generaciji delo človeka, ki je že pred osemdesetimi leti kot mlad, komaj dvajsetletni študent čutil v svojem slovenskem srcu trpko razliko med tistim, ki nekaj ima, in med onim, ki je siromak, ker si služi svoj grenki košček kruha s trudom svojih rok v potu svojega obraza. — Torej že pred osemdesetimi leti je bil dvajsetletni mladenič prepojen s socialnim čutom, vedel je, kje je rak-rana našega časa — in prikazal je tedanjemu slovenskemu človeku v obliki romana, polnem dogajanj in zapletkov — da je v dozdevno romantičnem in idiličnem življenju slovenskega kmeta mnogo problemov, ki kriče po koreniti rešitvi, da je v življenju srednjega stanu vse polno vprašanj, ki jih je mogoče likvidirati samo na podlagi socialne pravičnosti in globoke človečnosti.

Nisem prijatelj dramatizacij, ker sem globoko uverjen, da je pisatelj svojega dela dobro vedel, zakaj je izbral prav to ali ono obliko (ali pesem, ali novelo, ali roman), da pričakujemo prav v tej obliki to, kar hoče povedati — in da bi bil gotovo sam napisal dramo o problemu, ki mu je bil pri srcu, če bi bil prepričan, da je **dramska forma za prikazanje njegove misli najprikladnejša**. — Dramatizacija nekega dela ne more biti nikdar to, kar je delo samo, ker dramatizator iz dela, čigar avtor ni on sam, povzame vedno samo to, kar njemu ugaja. Tako je lahko mogoče, da dramatizacija kakšnega dela prikaže nekaj čisto drugega kot to, kar je pisatelj hotel s svojim delom povedati. Dramatizirati more pravilno, ne da bi kvaril tendenco svojega dela, **edinole avtor sam**. V naši literaturi imamo v tem pogledu klasičen zgled v Ivanu Cankarju, ki je dramatiziral svoji noveli »Razbojnik Peter« in »V mesečini« ter z dramatizacijo teh dveh novel ustvaril novo, veliko umetnino: farso »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«.

Toda dovolj o tem: Jurčičev roman »Deseti brat« pride na oder celjskega ljudskega gledališča v dramatizaciji Frana Govekarja. Izrabljam to priliko, da napišem nekaj spominov iz časov, ko se je »Deseti brat« prvič pojavil na slovenskem odru sploh in v Celju posebej.

Ne spominjam se več letnice, vem samo to, da sem bil še otrok — menda v drugem ali tretjem gimnazijskem razredu (1902, 1903), ko so se pojavili v Celju lepaki, ki so oznanjali, da se uprizori na slovenskem odru v režiji **Rafka Salmiča** Jurčičev »Deseti brat«. Za nas, mlade dijake tedanje slovenske gimnazije je bila to senzacija in velik dogodek v našem mladem življenju... Saj smo takrat požirali Jurčičeve povesti, cele noči smo prebdeli pri čitanju »Jurja Kóznjaka«, »Tihotapca«, »Sosedovega sina«, »Desetega brata«, »Rokovnjačev« itd. — pozabljali na latinske in grške preparacije in živeli, čustvovali, ljubili, jokali in se smejali z junaki in junakinjami Jurčičevih povesti...

In zdaj — »Deseti brat« na odru!

Tiste čase je bila slovenska gledališka predstava v Celju vedno velik dogodek, saj v mestnem gledališču ni bilo prostora za slovensko besedo — le v dvorani Narodnega doma so od časa do časa uprizorili slovenske predstave, večinoma stvari, ki niso bile literarno na višku, a so kljub temu vršile svojo narodno-vzgojno nalogo. Mi dijaki smo hodili tudi v mestno gledališče, kjer so bila na repertoarju klasična dela. Priznati moram, da so bile predstave v mestnem gledališču vse na dostojni višini — gostovalo je tedensko po dvakrat nemško deželno gledališče iz Ljubljane — in mi smo se tam mnogo naučili. Kljub temu nam je bila slovenska predstava v Narodnem domu vedno — velik praznik.

Za premiero »Desetega brata« je že prvi dan v predprodaji zmanjkalo vstopnic in spominjam se, da je bila zvečer pred vhomom v Narodni dom pravcata bitka. Vse je hotelo v dvorano — iz okolice so se pripeljali ljudje na vozovih, pa so se morali vrniti domov, ker že zdavnaj ni bilo dobiti vstopnic.

Uspeh predstave je bil senzacionalen! Rafko Salmič kot Krjavelj, Spindler kot Martin Spak, dr. Stiker kot Marijan, dr. Karlovšek kot Dolef, -dr. Zwitter kot Kvas, Iv. Rebek kot Piškav — to so bile kreacije, ki jih imam še danes v živem spominu in jih vidim pred sabo, kot da je bila danes premiera.

V eni naslednjih repriz smo imeli Celjani nov dogodek: gostovanje tedaj poleg Antona Verovška najpopularnejšega igralca ljubljanskega slovenskega gledališča — Antona Cerarja-**Danila** v vlogi Dolefa. Zopet smo napolnili dvorano do zadnjega kotička in jaz sem pri tej predstavi sklenil v svojem mladem srcu, da postanem gleda-

liški igralec, tako sem bil vzhičen nad naravnim podajanjem Danilovega igranja. Tisti večer se je vselil v mojo dušo — teaterski vrag, ki me še danes ni zapustil in me bo najbrž držal v svoji oblasti do konca mojih dni...

Ta predstava »Desetega brata« je bila povod za ustanovitev — dijaškega gledališča v Celju, ki smo ga doslej imeli v veliki sobi našega stanovanja v drugem nadstropju Rebevkovega hotela »Pošta«. Jaz, moja dva brata Stanko in Kamilo, trije bratje Radeji in Vinko Vošnjak smo tvorili tehnično in umetniško vodstvo, okrog sebe pa smo zbrali majhen igralski ansambel ter pričeli s pravim pravcatim gledališčem. O tem je pisal več dr. Pavel Strmšek v svoji brošuri »Celjski študent«.

Leta 1907 sem moral zaradi političnih razmer, ki so vladale takrat na celjski gimnaziji, s prijateljem Vanetom Radejem zapustiti Celje in se vpisati na gimnazijo v Ljubljani. Že za časa študiranja v Celju sem bil v stikih s tedanjim intendantom ljubljanskega gledališča prof. Juvančičem, ki sem mu poslal svoj prevod Schwegerjeve dijaške tragedije »Red iz npravnosti«. Prišedši v Ljubljano, sem vstopil v dramatično šolo, kjer so mi bili učitelji: prof. Juvančič (literatura), Zofija Borštnikova, Avgusta Danilova in pesnik Etbin Kristan (slovenski odrski jezik in recitacija). Stanoval sem pri nekdanji gledališki igralki M. Slavčevi v Narodni tiskarni.

V razgovorih, ki sem jih imel s Slavčevo dnevno o gledališču, mi je ob neki priliki omenila tudi Govekarjevo dramatizacijo »Desetega brata«. Povedal sem ji, s kakim navdušenjem smo v Celju kot mladi dijaki prisostvovali premieri »Desetega brata«. Tedaj je odprla predal pisalne mize in mi pokazala debel zvezek z napisom: »Deseti brat«, narodna igra — po Jurčičevem romanu dramatizirala M. Slavčeva. »Vidite,« mi je rekla, »jaz sem bila prva, ki sem prišla na idejo, dramatizirati ta Jurčičev roman in moja dramatizacija je bila osnova Govekarjevi. Dala sem mu svoj rokopis, da bi stvar kot tedanji intendant gledališča spravil na oder — toda tega nisem nikdar doživela — pač pa je prišlo nekega dne do uprizoritve njegove dramatizacije.« Prebral sem njen rokopis — pozneje sva še večkrat govorila o tem in čutil sem, da ji je bilo vedno težko pri srcu, kadar sva govorila o »Desetem bratu«. —

V Celju je bil »Deseti brat« še večkrat na repertoarju, kolikor se spominjam vedno v Govekarjevi dramatizaciji, dasi so medtem izšle še predelave Ferda Delaka, Pavla Golie in drugih. Za časa najhujšega politično-kulturnega terorja šestojanuarskega režima v stari Jugoslaviji smo uprizorili »Desetega brata« v lastni dramatizaciji na odru Ljudske posojilnice. Takrat je igral Martina Spaka tov. Karl Golob, Krjavlja Ciril Debeljak (ki je bil za časa okupacije

ustreljen od Hitlerjevih rabljev), Dolefa sem igral jaz. — Uspeh je bil velikanski, predstava za predstavo je polnila dvorano. Takrat smo imeli sitnosti z Govekarjem, ki je zahteval tantijeme za dramtizacijo, ki pa ni bila njegova, ker smo za to predstavo Jurčičev roman sami dramtizirali in se je ta dramtizacija bistveno razlikovala od Govekarjeve. Škoda, da je bil rokopis med okupacijo z drugim arhivom vred uničen. —

Napisal sem te vrste kot spomin na prelepe čase svoje mladosti, ko je vsak utrip mojega srca veljal gledališču in njegovemu velikemu poslanstvu in v vzpodbudo sebi in svojim tovarišem, da bi zlasti v današnjih novih časih bili združeni v eni sami misli: vse sile za novo gledališče!

Jože Tomažič:

„DESETI BRAT“

»Njegova podoba se je rodila v ljudskem izročilu, ki pri-poveduje o posebnežu, desetem sinu, čigar usoda je čudodelna moč in usodni nemir. Skrivnostno ljudsko romantičnost in etiko trpljenja je Jurčič realistično razklal z romantiko potvarjanja, zakaj Martinek ni berač in klatež, ampak živa vest svojemu očetu doktorju Kavesu; prav tako je sovražnik hudobnim, prijatelj pa tistim, ki so pomoči potrebni. Njegovo zunanje življenje se kaže v trdi, neprijazni krinki, pod to krinko pa se skrivata mehka narava in veliko gorje njegove mladosti... Maščevalna strast je končno njegova poguba. Njegova skrita dobrota se do dna razodene šele ob smrti, ko v spominih na mater obnavlja svojo žalostno mladost in odpusti vsem, tudi očetu.« (Koblar.)

Dejanje se godi v vasi Obrhek (Muljava, rojstni kraj Jurčičev), na gradu Slemenice (Kravjak), kjer je pisatelj poučeval graščakovo hčerko Johano Othovo slovenščine (v romanu — Manica) in na Pristavi Polesek; prav tako je opisal trojni svet: grajske ljudi, ki jih je spoznal bolj površno, podeželsko gospodo ter kmete in vaške posebneže, kakor sta Deseti brat in Krjavelj, ki sta z ostalimi vred več ali manj posneta iz pisateljevega življenja. To je družabni prerez našega podeželja v začetku prejšnjega stoletja, ko je živela romantika z vsemi svojimi zahtevami, domačijstvo, vaški posebneži in originali, ljudska govorica, narodna pesem in noša, z romantiko obdana zgodovina naših vasi in gradov.

»Jurčič je imel pred očmi npravstveno misel, kako se vsaka krivica maščuje in dobrota poplača. Stari Kaves — Piškav sicer trpi za svoje slabo življenje in ves zagrenjen životari v samoti, toda njegov greh visi še nemaščevan nad njim: posledice greha navadno sežejo od osebe na družino in družbo in pripravljajo nered, ki se da težko izravnati. V Kavesovem grehu (umor) resnično leži zarodek družinske drame v smislu stare romantične usodnosti; prekletstvo greha, ki se je rodilo iz temnih strasti, sproži še druge grehe in šele velika nesreča in žrtve poravnajo krivico. Čeprav se Martinkova smrt zdi kruta in vpliva ganljivo, je npravstveno opravičena v njegovem sovraštvu do očeta in brata. Martinek in njegov oče (Piškav — Kaves) umrjeta drug za drugim, krog nesrečne družine, matere, sina in očeta se je s tem sklenil.« (Koblar.)

Poleg npravstvene ideje, ki je najmočnejše podčrtana, je še narodna in socialna ideja, ki pa je pisatelj ni upodobil v današnjem smislu; ostal je na pol poti: nakazal je pokvarjeno gospodo in skope kmete. Krjavelj in Deseti brat sta sicer klateža, vendar predstavnik proletariata v današnjem smislu — Deseti brat je borec za pravico in poštenost, zato vrže skopuha, bogatega kmeta Miho izpod Gaja iz Obrščakove krčme, ker ne spada med poštene ljudi in pomaga ubogemu Dražarjevemu Franceljnu z zanj zakopanim zakladom, ki mu pripomore do poroke, do posesti rodne zemlje in s tem do sreče.

Kaj nam torej danes pomeni »Deseti brat«? Prikazuje nam zgoščeno vsebino našega prvega romana z etično, narodno in socialno vsebino prejšnjega stoletja. V to dramatizacijo ni mogoče vnašati sodobnih zahtev in gesel, ker to ne bi bil več Jurčič, niti Govekarjeva dramatizacija, temveč bi dramatizator moral napisati novo igro po Jurčičevem romanu. »Desetega brata« sta dramatizirala še Pavel Golia leta 1926 (uprizorjen v Ljubljani) in Ferdo Delak leta 1934 (uprizorjen lani v Trstu, kjer pa so si nekateri igralci vloge po svoje prikrojili). Naša uprizoritev v bistvu temelji na Govekarjevi dramatizaciji; spremenjen pa je vrstni red oseb — glavna oseba je deseti brat, ne pa graščak Gornik, a nekaj oseb je tudi črtanih, ker so postavljene bolj za dekoracijo kot pa iz nujnosti igre. Iz odrsko-tehničnih ozirov sta združeni dve sliki: v vasi pri Krivcu z lovskim prizorom, ki je delno tudi črtan. Vstavljen pa je nov prizor v drugi sliki: pogovor med Franceljem in skopuhom Miho izpod Gaja. Črtana je tudi Krjavljeva koza.

Sceno je po načrtu inscenatorja in režiserja tržaškega gledališča Vala Bratine naslikala slikarna Narodnega gledališča

v Ljubljani, ki jih je zaradi preobloženosti z delom šele pred dnevi izgotovila, s čemer opravičujemo zamudo, s katero prihaja »Deseti brat« na naš oder.

Kostumi so last Narodnih gledališč v Ljubljani in Mariboru in so zgodovinsko verni. Narodne noše bi morale biti dolenske, ker pa teh ni na razpolago, smo se poslužili gorenjskih.

Zasedba je po igralcih najboljša, kar zmore naše gledališče. Tri vloge — Deseti brat, Manica in Kvas — so zasedene tudi dvojno.

Tako bo končno vendarle zaživel »Deseti brat« tudi na celjskem odru v novi podobi in sliki ter pesmi.

Valo Bratina:

NEKAJ BESED O INSCENACIJI »DESETEGA BRATA«

(Odlomek iz pisma.)

...Dela sem se lotil z velikim veseljem in lahko rečem, da mi ni dalo pokoja noč in dan. Bil sem se s svinčnikom, šestilom, škarjami in podobnimi instrumenti, ki so potrebni za izdelavo rekvizitov v eksperimentalne svrhe.

Trije momenti so bili, ki sem jih pri tem v glavnem zasledoval: estetični, tehnično praktični in ekonomični. In zdi se, da se mi je posrečilo vse troje teoretično kar zadovoljivo izvesti.

Treba je bilo razmakniti prostor zlasti na levo in desno ter deloma navzgor v pravilnem razmerju z globino. To se pravi: ustvariti nevtralen prostor nedognanih dimenzij, v katerega je mogoče komponirati poljubno odrsko sliko. Tak prostor je najlažje doseči z zavesami, ki so — poleg drugih vrlin — tudi gibljive, vsestransko razmakljive, prožne, barvno igrive, skratka, idealen material, s katerim se da čarati... Ker pa, na žalost, ni bilo zaves, se je bilo treba poslužiti kulis, ki so bile na razpolago. In zdaj se je kljubujočim elementom pridružila še ena ovira, to je horizont. Borba za zadovoljivo rešitev horizonta teče že iz davnih početkov gledališča. Problem, s katerim so si belili lase že najrazličnejši gledališki teoretiki in praktiki.

Za naše razmere je še najlažje rešljiv s krožnim horizontom. Če bi na primer imeli krožni horizont, bi zadoščala po ena leva in ena desna kulisa v enometrski razdalji od zastora; ker pa tega ni, so bile potrebne na vsaki strani po tri glavne in ena pomožna kulisa v skoro štirimetrsko globino. Le tako je bilo mogoče zapreti prostor na levo in desno do horizonta, ki je v osemmetrski globini; navzgor pa je prostor zaprt s tremi sofitami. To je stalen nepremakljiv prostor, ki si ga je predstavljati kot širok okvir k miniaturi sliki. Ta okvir je nevtraliziran s posebno slikarijo, ki vzpodbuja fantazijo gledalca, dopušča obsežno prilagoditev in harmonično spojitev različnih elementov: kulis, pohištva, kostumov itd. ter potem takem nudi domiselnemu scenografu dovolj razmaha.

Poglavitni pogoj: zamaskirati mehanizem in ustvariti zaključen svet zase je bil tako izpolnjen in pravo delo scenografa bi se lahko začelo; toda ne: nivo srednje tretjine odra je bilo treba dvigniti ter ustvariti igralno platformo — šahovsko desko, tako rekoč — kjer se gibljejo igralci, ker so jih v srednji, za rampo pogreznjeni tretjini videle zadnje vrste parterja komaj do kolen. To je sicer nujno zlo, ki ga mora scenograf stalno upoštevati, vendar mu ob gotovih prilikah nudi celo možnost za ustvaritev razgibanejše scene. Važen, morda odločilen faktor je razsvetljava. Razsvetljevalni aparat v spretnih rokah je sredstvo, ki mnogokrat pripomore do neslutnih razpoloženj in efektov. Lahko pa tudi mnogo trudapolnega dela pokvari in uniči.

Zdaj pa še nekaj načelnih opazk o inscenaciji.

Scenografu bodi prvo pravilo: bolje manj kot preveč. Inscenacija ne sme biti nikdar, v nobenem primeru, sama sebi namen. Vsaka samodopadljiva inscenacija ostane le dekoracija (okras) in je, četudi še tako lepa, v inscenatorskem pomenu slaba.

Inscenacija mora zvesto služiti uprizorjenemu delu; to se pravi: pomagati mu z vsemi svojimi sredstvi, da pridejo njegove notranje in zunanje vrednote do popolne veljave.

Scenograf naj se ne naslanja toliko na avtorjeve zunanje opazke (»na levi okno, na desni vrata, v sredi omara...« itd.) kot na vsebino drame. To naj temeljito preštudira in ustvari odgovarjajoč prostor, iz katerega veje pravilna atmosfera.

Neprestano mora misliti na igralca in ga spremljati od prvega do zadnjega nastopa v vsem njegovem dejanju in nehanju: tako glede kulis, barve, luči, stopnic in vseh drugih pomožnih sredstev, kajti igralec je in ostane najvažnejši, direktni posredovalec avtorjevih idej. Zato mu je treba pomagati, da pridejo njegova izvajanja v smislu avtorjevih intencij do popolne veljave.

Take misli in načela ter še mnogo drugih so me vodila pri snovanju scene za »Desetega brata«, upoštevajoč vse posebne okoliščine odra, tehničnega aparata ter praktičnih gospodarskih momentov, z namenom, da bi vsaka posamezna kulisa in vsak na novo nabavljen predmet služil v raznih variantah še pri mnogih uprizoritvah gledaliških iger.

POVEST O DESETEM BRATU — POVEST NAŠEGA LJUDSTVA

V tem času (1866) se je rodil Jurčičev »Deseti brat«, prava narodna knjiga, ki obsega nekatere tako klasične prizore in tako genialno risane značaje — omenjam Krjavlja, strica Dolefa in Obrščaka — da se svetijo kakor pravi biseri v naši leposlovni književnosti in bodo večno združeni s slavo Jurčičevega imena.

(Fran Levce)

Slovenci so »Desetega brata« čitali in se niso mogli načitati, kajti zrl so kot v zrcalu svojo lastno dušo, svoje čutenje in mišljenje, in njih samoljubje je pognalo nove korenine.

(Dragan Šanda)

»Deseti brat«, kakor je nastal v domišljiji slovenskega ljudstva, je prekrasen plod globoko etične nature našega naroda. Jurčič je bil blizu, da zajame eminentno pomembnost te tvorbe narodne psihe, ko je zapisal o desetniku besede: »V prejšnjih časih se je še vendar včasih naletel, ki je, rojen deseti sin iz matere s čudovitimi lastnostmi in zmožnostmi obdarovan, po božji namembi preganjan, hodil od hiše do hiše po širokem svetu, povedal za srečo, pokazoval zaklade, pel pesmi in pravil pravljice, kakor nihče drugi.«

(Dr. Ivan Prijatelj)

Jurčič nam je podal v »Desetem bratu« za svojo dobo izredno in še za današnji čas pristržno in ljubko umetnino. Dražest tega umotvora prihaja iz srčne zveze med žarko romantiko, ki je v njem spletna dejanje, polno plemenitega čustva in etične resnobe, ter med svežim, mladim realizmom, s pomočjo katerega se je mlademu romanopiscu posrečilo med našim ljudstvom najti in v našo lepo knjigo prestaviti take tipe, kakor so Peharček, Obrščak, Dolef, Krjavelj in Martinek Spak.

(Dr. Ivan Prijatelj)

Osebe tega romana, ki so tako naše, slovenske in resnične, nam stopijo tako živo pred oči, da se jih z veseljem spominjamo vse življenje kot svojih dragih mladostnih znancev.

(Dr. Ivan Lah)

Pokrajinsko okolje romana »Deseti brat« je spet Jurčičeva najožja domovina. Tudi ljudje so domačini, glavni junak nosi celo idealizirane črte Jurčičevega značaja... Zlasti pa so kmetijski ljudje vsi posneti po Jurčičevih znancih in originalih rojstne vasi.

(Dr. Anton Slodnjak)

V Zagrebu so 2. februarja pokopali prvaka drame in režiserja Hrvatskega Narodnega gledališča ter predsednika sindikalne podružnice članov Hrvatskega Narodnega gledališča v Zagrebu Dubravka Dujšina. Z njim je sodobna hrvatska gledališka umetnost izgubila enega svojih največjih in najpomembnejših delavcev.

Komite za kulturo in umetnost vlade FLRJ je v priznanje zaslug naših avtorjev in umetnikov in da jih podpre v njihovih naporih in njihovem nadaljnjem razvoju, podelil v okviru stalnih letnih nagrad nagrade za književna in umetniška dela, ki so bila objavljena, uprizorjena, razstavljena ali reproducirana v razdobju od začetka narodno osvobodilne borbe do konca leta 1946. Vrednost vseh podeljenih nagrad znaša 1.645.000 din; od tega je odpadlo na gledališko umetnostno panogo 355.000 din. Od slovenskih gledališčnikov so bili nagrajeni Bojan Stupica s 25.000 din za režijsko delo po osvoboditvi; Ivan Levar s 25.000 din za vlogo Ignaca Glembaja v »Gospodi Glembajevih« in Sava Severjeva s 25.000 din za vlogo baronice Kastele Glembajeve v »Gospodi Glembajevih«.

Na dan obletnice Prešernove smrti — 8. februarja — je na zgodovinski stavbi celjske Grofije zaplapolala naša zastava — v njenih prenovljenih prostorih, kjer sta po zaslugi naše oblasti našla svoje mesto celjski muzej in študijska knjižnica, je bila odprta prva kulturno zgodovinska razstava po osvoboditvi. Del razstave zavzema tudi prikaz slovenskega gledališkega dela v Celju od njegovih početkov pa do danes. To zanimivo in pomembno razstavo, ki zasluži vse priznanje, sta pripravila upravnik muzeja T. Stupica in upravnik študijske knjižnice V. Novak.

Kot naši nadaljnji uprizoritvi pripravljata režiser Jože Tomažič Nušičevo komedijo »Gospa Ministrica«, režiser Mr. Ph. Fedor Gradišnik pa Cankarjevo farso »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Po zaključku letošnje sezone bo naš igralski kolektiv obiskal mladinske delovne brigade na progi Samac-Sarajevo, kjer bo predvidoma uprizoril Bulgakova komedijo »Novi dom«. V preteklih počitnicah je naše gledališče obiskalo mladinske delovne brigade na Pesnici, kjer je uprizorilo Fodorjevo »Maturo«.

TISKARNA DRUŽBE SV. MOHORJA TISKOVNA IN PRODUKTIVNA ZADRUGA Z O. J. V C E L J U

je izdala naslednje knjige:

	vezana	broširana
1. V. Möderndorfer »Koroške narodne pripovedke«	100 din	— d'n
2. V. Möderndorfer »Koroške uganke in popevke«	38 din	23 din
3. Dr. Stanko Cajnkar »Za svobodo«	— din	60 din
4. V. Korolenko »Slepi muzikant«	47 din	28 din
5. Fr. Meško »Novele«	60 din	42 din
6. Manica Komanova »Rab«	38 din	23 din
7. V. Winkler »Trgovina sredi sveta«	57 din	37 din
8. Dr. Fr. Koblar »Stritarjevi pripovedni spisi«	89 din	69 din
9. Fr. Roš »Mokrodolci«	78 din	60 din

	vezana	broširana
10. Zoran Hudales »Zelena vrstica«	70 din	50 din
11. Oskar Hudales »Med vulkani in atoli«	54 din	38 din
12. France Beyk »Železna kača«	100 din	80 din
13. Ivan Kocmur »Primorski borci za svobodo«	26 din	15 din
14. Ivan Vouk »Dachau«	64 din	46 din
15. Oskar Hudales »Ubežnik«	42 din	32 din
16. Zoran Hudales: »Politika«, »Sestanek« in »Vrnitev«, tri enodejanke	42 din	30 din
17. Janko Glazer »Ob jesenskem ekvinokciju«, pesmi	25 din	13 din
18. Prežihov Voranc »Naši mejniki«	48 din	30 din
19. V. Möderndorfer »Uvere in verovanja Slovencev«, V. knjiga (Boj za vsakdanji kruh)	70 din	50 din

Naročnik, ki vplača za naročene knjige vnaprej najmanj 100 dinarjev, ima 10% popusta (to je 10 din), naročnik, ki pa naroči knjig v vrednosti 500 din in več, uživa tudi ta popust, vrh tega pa more plačevati račun tudi po obrokih 100 din mesečno. Ker gotovo niste imeli naše poštne položnice, velja 10% popust tudi za primer, da plačate prejete knjige takoj ob prejemu. V tem primeru bomo Vaš račun za 10% znižali pri prihodnji nabavi knjig.

Vljudno prosimo, pokažite knjige sosedom in znancem in jih pridobite k naročbi.

NA ZALOGI IMAMO:

Dr. Anton Svečina: »Metlika, dve razpravi iz pravne zgodovine mesta in okolice« vez. 75 din

V KRATKEM BODO IZŠLE ŠE NASLEDNJE KNJIGE:

Gmajnar »Črtice iz fašističnih ječ«

Dr. J. Korošec »Staroslovenska grobišča v Severni Sloveniji«

V. Möderndorfer »Uvere in verovanja Slovencev« II. knjiga (Prazniki)

Tone Fajfar »Zgodovina naše osvobodilne borbe«

Ruska čitanka »Po bratski Sovjetski zvezi«.

Zadnje tri navedene knjige bodo obsegale vsaka od 160 do 200 strani večjega formata in bo veljala knjiga od 30 do 39 dinarjev. Pri teh knjigah računamo na množično naročbo.